En liten sommerrapport: fra Grått til Unicolor

Fra en våt og kald fjellsommeruke dro jeg til solfylte urbane England. To ulike fargeuniverser, natur versus kultur. Et stort sprang i form, farge og ikke minst mening.

Tåkedisen som la seg over fjellheimen i de utvalgte dagene understreket på mange måter det jeg har forelest om i tide og utide- for mye grått i våre fysiske omgivelser virker depressivt på sinnet. Det finnes ikke en munter gråfarge, og et dusin nyanser av grått kan være vakkert nok, men det bedrer ikke humøret. Man blir nedstemt over tid.

Naturen og været kan vi ikke styre, men vi kan påvirke det menneskeskapte. I arkitekturen er fargevariasjoner nødvendige for å artikulere form og volum, skape rom og perspektiv, formidle mening, gi identitet, mane fram gode sinnsstemninger, skape atmosfærer… Ja slik er det.

Mediefokus

Adresseavisa ba meg reflektere rundt mangel på farger tidligere i sommer- så fulgte BT opp og DN bebuder en artikkel om en måneds tid. Journalistene tar alle tak i samme tema- som tydeligvis fenger: ”Norge gråner- og hvorfor?”

For nøyaktig ett år siden ble debatten brakt på bane med stor tyngde, der blant annet P2s

kulturkommentator Agnes Moxnes kom med en viktig kronikk.

Det er bra at mediene tar tak i dette, men det kjennes nå som som de går i ring. De må forstå at det ikke finnes enkle svar, fordi det er et slikt sammensatt problem. Malingsbransjen og interiørmagasiner prøver å inspirere ved å lanserer årets farger, og bebuder at kolorismen er på vei tilbake, men jeg tror heller ikke på gjennomslagskraften her. Meningene er mange, men kunnskap og erfaring uteblir. En større seriøsitet må komme gjennom at de fagutdannede, arkitekter og designere, slutter å fokusere på trender (som ofte er fargeløse eller konforme) og viser vei gjennom tåkeheimen til en ny og dypere forståelse av farger. De må også få opp motet til å bruker dem med personlig integritet. Nye materialer, lys, maling, utforsk dette og vinn tilbake arenaen, det er min oppfordring til de unge i frontlinjen!

For å støtte opp om dette må fargeutdanningen styrkes i all høyere utdanning som berører våre visuelle omgivelser. Jeg gjentar dette til det kjedsommelige, fordi den har vært fraværende så alt for lenge.

Høres jeg litt nedslått kan jeg forsikre at neste avsnitt blir lysere, for den store inspirasjonen kom i løpet av ferieuka i England.

Her kom fargene tilbake- både i arkitektur og kunst.

Fargerike besøk

Jeg formidler noen hendelser her fordi alle vekket følelser, og jeg tror at arkitekter og designere, og kanskje folk flest, er redde for nettopp dette. Følelser. De holdes behagelig på avstand til fordel for ”nøytralitet”, som mange kaller dagens unnvikelse av kolorisme.

Først vil jeg nevne et besøk til Chelsea Arts Club i London, som skifter fasadeuttrykk til stadighet- ved at kunstnere (medlemmer) utfolder seg til ulike temaer. Alle elsker dette, og drosjesjåføren som kjørte meg dit forklarte meg stolt at nå var det universet som fikk prege veggene en periode. Humor og overskudd.

Så var jeg så heldig å få se en stor retrospektiv utstilling på Victoria and Albert Museum, ”Savage Beauty”, med den avdøde moteskaperen Alexander McQueen. Siste dag var det, og folk sloss for å komme inn, inklusiv meg selv. Jeg tror hans ekstraordinære og innovative material-og fargebruk tiltrakk seg gammel og ung som bier til honning. Selv fikk jeg klump i halsen og tårer i øynene- så sterkt var det å se slik vidunderlig utfoldelse mellom kunst og design. Her var det fotoforbud-så jeg oppfordrer på det sterkeste til googling.

Foto: Mette L'orange

En tredje utstilling var i The Vinyl Factory, et parkeringshus i SOHO, der kunstneren Carsten Nicolai viste verket Unicolor. Dette var en lang komplisert videoprojeksjon satt opp med speilvegger slik at en fikk uendelighetsfølelsen. En rekke moduler (24) med visuelle effekter fløt over i hverandre og påvirket betrakterens persepsjon på fascinerende måter. Det grunnleggende utgangspunkt for arbeidet var fargeteorier ved henholdsvis Johann W. von Goethe, Hermann von Helmholtz, Werner Heisenberg, Wilhelm Ostwald, Eckhard Bendin, samt Josef Albers og Johannes Itten. Blant annet lekte kunstneren med RGB-fargefiltre som beveger seg fra langsom til svært hurtig, og dermed fremkalte en optisk effekt; det ble grått. Fargene forsvinner når alt går for fort- en metafor for hva jeg snakker om innledningsvis- og ett av svarene; Vi har ikke tid til fargefordypning lenger i vår travle verden.

Foto: Mette L'orange

Det gleder meg derfor å se at en kunstner røsker opp fenomenene, og med en interaktiv installasjon i tillegg, der lyd og farger spilte sammen, er dette blitt en av de mest besøkte utstillingene i London i sommer. Det er lett å tenke at mye fargeteori er vanskelig å forstå, men Eddy Frankel i Londons ”Time out” beroliget meg med at farger kan oppleves på alle nivåer:

”Nicolai isn’t trying to mess with your eyes or your sense of perception, he’s just letting you experience light and colour. It’s not overwhelming or difficult, it’s just quietly and simply beautiful. Between the head rush of glitched-out audio and the intoxicating purity of light and colour, it’s a little like drifting through all the individual components of a rainbow. You’re just sat there in an infinity of colour. Who needs to taste the rainbow when you can be in it?”

Den siste opplevelsen jeg formidler berører mitt viktigste anliggende, nemlig fargeundervisningen. Jeg fikk et gjensyn med min gamle arkitektskole i Oxford- nå del av Brooks University, og fullstendig transformert. Den gang på 70-tallet vandret jeg ut og inn av slitne, grå funkiskasser og fargeundervisningen var på hell. Jeg husker godt at motet og lysten til å spraylakkere mine presentasjoner forsvant da jeg så havet av hvit papp i alle studioene.

Jeg ble etter hvert reddet av to lysende lærere, Tom Porter, kunstlærer og forfatter av en rekke bøker om farge, og professor i psykologi, Byron Mikkelides, som nå beveger seg på den internasjonale fargearenaen med bøker og forelesninger. De ga meg mot til å kjempe for farger i arkitekturen og satte meg på det sporet jeg nå fanebærer for å reetablere fargens status.

Mikkelides er fremdeles aktiv i utdanningen på Brookes og viste meg den nybygde arkitektskolen som har vunnet et stor pris, blant annet for fargebruken. Det kan jeg forstå- jeg møtte en virtuos demonstrasjon av kontemporær tenkning- med materialenes egenfarger i Cortenstål, tre, aluminium og glass satt opp mot malte og transparente fargeflater.

Min tidligere lærer forklarte og foredrog om fargenes livsviktige funksjon for det fysiske og mentale rom mens vi vandret rundt.

Og om arkitektenes ansvar.

Jeg gleder meg til å se fremtidige resultater fra de unge arkitektene som har dette som ramme- og en professor i fargepsykologi med slik mektig kompetanse og erfaring.

Foto: Mette L'orange

Mette L'orange

Mette L'orange er professor i farge ved Kunsthøyskolen i Oslo og Kunst- og designhøgskolen i Bergen. Dette innlegget er opprinngelig trykket i hennes faste spalte i ifi.no sitt bransjeblad Fargemagasinet.